

Ot.prp. nr. 60

(2001-2002)

Om lov om endringer i folketrygdloven
og i enkelte andre lover
(samleproposisjon våren 2002)

*Tilråding fra Sosialdepartementet av 22. mars 2002,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Innledning

Sosialdepartementet legger med dette fram forslag til endringer i

- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)
- lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner
- lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner
- lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere
- lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteloven)
- lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven)

Lovforslagene i proposisjonen *Del I* gjelder endringer i folketrygdloven og har som siktemål å bedre mulighetene til å begrense trygdemisbruk.

I den senere tid er det avslørt organisert trygdemisbruk. Departementet ser det som viktig at ytelser fra folketrygden bare gis til personer som fyller vilkårene, og søker ved forskjellige tiltak å oppnå dette. Det er satt i verk en del kontrolltiltak som allerede har gitt positive resultater, men det er også behov for å gjøre enkelte lovendringer slik at det blir lettere å avsløre og motvirke trygdemisbruk. Dessuten mener departementet det er behov for å skjerpe sanksjonene overfor behandlingspersonell som ikke følger regelverket:

- Det foreslås at de personer og institusjoner som trygdeetaten i dag kan pålegge å gi opplysninger i enkeltsaker, også skal kunne gi opplysninger av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikt. I dag vil bestemmelser om taushetsplikt ofte være til hinder for å gi informasjon uten forutgående pålegg fra trygdeetaten (punkt 2.3.3).
- Det foreslås at banker skal kunne pålegges den samme informasjonsplikt som behandlere, forsikringsselskaper, arbeidsgivere, offentlige myndigheter og private pensjonsordninger allerede har (punkt 2.3.4).
- Departementet foreslår å skjerpe bestemmelsene om adgang til å utelukke behandlere fra praksis for trygdens regning. Etter forslaget skal det være mulig å utelukke leger og andre behandlere som gir trygden misvisende opplysninger og erklæringer som kan føre til trygdemisbruk. I dag er det kun adgang til å reagere ved at det ikke gis ytelser på grunnlag av erklæringer fra dem (punkt 2.4).

Lovendringene vil gjøre det enklere å avsløre trygdemisbruk og vil dessuten kunne få en betydelig preventiv virkning. Endringene vil på sikt gi mindreutgifter for folketrygden.

I *Del II* foreslås enkelte andre endringer i folketrygdloven samt endringer i krigspensjoneringslovene, kontantstøtteloven og barnetrygdloven. Forslagene gjelder mindre, materielle endringer samt lovtekniske justeringer med sikte på klargjøring. De går i hovedsak ut på forenklinger og presiseringer i regelverket, og har ingen økonomiske konsekvenser.

Forslagene gjelder:

- Flytting av bestemmelsen om stønad til ortopediske hjelpemidler m.m. fra folketrygdloven kapittel 5 til folketrygdloven kapittel 10 (punkt 3).
- Endringer i folketrygdloven, barnetrygdloven og kontantstøtteloven, slik

at trygdeetatens tilbakekreving av feilutbetalt stønad mv. skal skje etter bidragsinnkreivingslovens regler i stedet for etter skattebetalingslovens innkreivingsregler som i dag. Hensikten er blant annet å legge forholdene til rette for at innkreivingsoppgavene kan overtas av Trygdeetatens innkreivingsentral (punkt 4).

- En justering i bestemmelsene om pleiepenger ved pleie av alvorlig sykt barn i hjemmet, for å klargjøre at det i særskilte tilfeller kan ytes pleiepenger til begge foreldrene samtidig (punkt 5).
- Oppdatering i folketrygdloven § 19-6 om inntektsprøving av alderspensjon mellom 67 og 70 år (punkt 6).
- Det gis lovhjemmel i krigspensjoneringslovene av 1946 (militærloven § 3 og sivilloven § 4) om generell adgang til å gi forskrifter om refusjon av utgifter ved sykebehandling (herunder tannbehandling) (punkt 7).

I *Del III* foreslås justeringer i lov om pensjonsordning for sykepleiere §§ 1 og 3 som gjelder henholdsvis oppdatering i forhold til fastlegeordningen og pliktig medlemskap for deltidsansatte (punkt 8).

Del I Tiltak mot trygdemisbruk

2 Lovendringer med sikte på å forebygge og avdekke trygdemisbruk

2.1 Innledning

I forbindelse med at det er oppdaget organisert trygdemisbruk, er det behov for å skjerpe kontrollen med sikte på å sikre at ytelser fra folketrygden bare gis når vilkårene for rett til ytelsen er oppfylt. En del kontrolltiltak er allerede satt i verk.

Rikstrygdeverket har etablert en misbruksseksjon i Trygdedirektørens internrevisjon. Dette er en egen enhet som har ansvar for å jobbe med saker hvor det er mistanke om trygdemisbruk. Enheten skal arbeide aktivt med å forbedre kontrollrutinene, slik at muligheten for misbruk reduseres. På fylkesnivå er det registrert seks regionale misbruksteam som skal utrede saker på lokalplanet. I løpet av 2001 anmeldte trygdeetaten 233 personer for trygdebedrageri. Etter foreløpige beregninger omfatter anmeldelsene om lag 17,5 millioner kroner.

Rikstrygdeverket vil forsterke kontrollinnsatsen i forhold til stønadsmottakere i utlandet, bl.a. ved en skjerpet kontroll av attester. Det legges videre opp til et utvidet samarbeid med andre etater.

I samråd med Rikstrygdeverket vil departementet foreslå visse lovendringer slik at trygdeetaten lettere skal kunne avsløre og motvirke misbruk. Dessuten mener departementet at det er behov for å skjerpe sanksjonene overfor behandlingspersonell som ikke følger regelverket.

De foreslåtte endringene gjelder:

- Banker skal kunne pålegges den samme informasjonsplikt i konkrete saker som arbeidsgivere, behandlere, forsikringsselskaper m.fl. har i dag. Institusjoner og personer som kan pålegges å gi trygdeetaten opplysninger, skal også kunne gi opplysninger av eget tiltak uten hinder av taushetsplikt.
- Utvidelse av adgangen til å utelukke behandlingspersonell fra å praktisere for trygdens regning.

2.2 Høring

Forslagene har vært på høring hos berørte departementer, Rikstrygdeverket, Datatilsynet, Finansnæringens hovedorganisasjon, Sparebankforeningen, Den norske Lægeforening, Norske fysioterapeuters forbund og Norsk Psykologforening.

De fleste høringsinstansene har gitt uttrykk for visse motforestillinger. På bakgrunn av de innkomne merknadene har departementet modifisert forslagene noe. Et tidligere forslag om å gi ØKOKRIM adgang til å gi informasjon fra finansinstitusjoner videre til trygdeetaten går man ikke videre med. Det dreier seg om informasjon som finansinstitusjoner etter finansieringsvirksom-

hetsloven § 2-17 er pålagt å gi ØKOKRIM. I dag kan slik informasjon ikke gis videre til andre.

Finansnæringens hovedorganisasjon, Sparebankforeningen og Datatilsynet er særlig interessert i de endringsforslagene som gjelder informasjon og taushetsplikt. Datatilsynet er svært negativ, mens de andre to har et mer nyantert syn.

Datatilsynet har blant annet uttalt følgende:

«Adgangen til å informere trygdeetaten av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikten

Den foreslåtte endring gir personer og institusjoner, som etter folketrygdloven § 21-4 kan pålegges å gi trygdeetaten nødvendige opplysninger, adgang til å utlevere opplysninger av eget tiltak. Forslaget gjelder ved «mulig straffbar tilegnelse» og skal kunne skje uten hinder av taushetsplikten.

Det er etter Datatilsynets oppfatning en vesentlig forskjell mht. om opplysningene skal utleveres etter pålegg med grunnlag i en konkret sak, eller om personene/institusjonen skal gi trygdeetaten opplysninger av eget tiltak. Det er viktig å huske at de det gjelder i hovedsak er underlagt lovbestemt taushetsplikt, og at forslaget innebærer en betydelig uthuling av denne.

Datatilsynet stiller seg negativ til forslaget. Dersom utleveringsadgangen skal være knyttet til et så vagt vurderingsgrunnlag som «mulig straffbar tilegnelse», utgjør det et betydelig rettssikkerhetsproblem. Det er i høringsbrevet ikke redegjort for hvem som skal vurdere hva som er en mulig straffbar tilegnelse, eller kriteriene for dette.

Innføring av informasjonsplikt for banker

Det er foreslått at folketrygdloven § 21-4 endres slik at også banker skal kunne pålegges å gi trygdeetaten informasjon. Dette er foreslått innført ved at uttrykket finansinstitusjon benyttes som fellesbetegnelse for banker og forsikringsselskaper.

Til tross for at Finansnæringens hovedorganisasjon (FNH) har gitt uttrykk for et velfundert negativt syn, har ikke Departementet funnet tungtveiende hensyn som taler mot forslaget. Datatilsynet finner dette bemerkelsesverdig. Tilsynet er av den oppfatning at forslaget innebærer et betydelig inngrep i den personlige integritet og er egnet til å begrense forutberegneligheten i rettspleien. Den gjengitte uttalelse fra FNH tiltres i hovedsak».

Finansnæringens hovedorganisasjon har blant annet uttalt følgende:

«Hensynet til å beskytte tillitsforholdet mellom institusjonen og kunden er ikke like beskyttelsesverdig hvis det er begått kriminelle handlinger. Finansinstitusjoner ønsker på et generelt grunnlag å bidra med opplysninger for at kriminelle forhold kan bli oppdaget og påtalt. FNH stiller seg derfor ikke avvisende til et forslag som innebærer en lemping av taushetspliktreglene med det formål å forebygge og avdekke trygdemisbruk.

Departementets forslag favner imidlertid videre enn til tilfeller hvor det konkret er mistanke om trygdemisbruk. Ifølge forslaget skal opplysninger kunne innhentes også dersom slike opplysninger er av betydning for utmåling av stønad, og altså uavhengig av om det i det konkrete tilfellet foreligger grunn til mistanke om trygdemisbruk.

FNH mener at en utvidelse av taushetspliktreglene under enhver omstendighet bør begrenses til kontroll og bekjempelse av trygdemisbruk, slik at bruk av taushetsbelagt informasjon til andre formål, som

utmåling av stønad, frarådes på det sterkeste. En slik regel vil etter vårt syn innebære et dramatisk innhugg i personvernet, og må frarådes på det sterkeste. FNH mener det må fremgå klart av lovteksten at opplysningsplikt for bankene er begrenset til kontroll og bekjempelse av trygdemisbruk.

Forslaget om opplysningsrett for finansinstitusjoner er ny også for forsikringsselskaper. Etter FNHs syn er forslaget på ingen måte uproblematisk. Dersom finansinstitusjoner skal ha en rett til å utlevere taushetsbelagt informasjon til trygdeetaten, må finansinstitusjonen i hvert enkelt tilfelle vurdere i hvilke situasjoner opplysningsretten skal benyttes (for eksempel i forhold til handlingens alvorlighetsgrad), hva slags informasjon som skal utleveres i det enkelte tilfelle, og i hvilket omfang informasjon skal gis. En opplysningsrett vil derfor kunne være vanskelig å håndtere for ansatte i institusjonene. I forholdet mellom institusjonen og kunden vil en slik vurderingsregel kunne tenkes å skape usikkerhet og uforutsigbarhet i forhold til kunden og hans tillit til at institusjonen bevarer taushet om kundeforholdet.

Men det finnes også tungtveiende argumenter i motsatt retning. Forsikringsselskapene sitter i dag ofte med opplysninger fra svindelsaker som er av betydning for trygdeetatens utredninger i misbrukssaker, men hvor utlevering er avhengig av en utleveringsbegjæring fra trygdeetaten. En adgang til å gi opplysninger vil i så henseende være fordelaktig.

FNH vil derfor etter en helhetsvurdering ikke motsette seg at banker forsikringsselskaper og andre finansinstitusjoner av eget tiltak og uten hinder av lovbestemt taushetsplikt kan gi opplysninger til trygdeetaten om mulig straffbar tilegnelse av trygdemidler.»

Sparebankforeningen har blant annet uttalt følgende:

«Formålet med lovforslaget er gjøre det lettere å avsløre trygdemisbruk. Det er samfunnsmessig et viktig hensyn, som sparebankene som utgangspunkt støtter opp om.

På den annen side må dette avveies mot bankenes taushetsplikt og kundekonfidensialitet. Som framholdt innledningsvis er det også meget tungtveiende hensyn, nedfelt i banklovgivningen. I dagens samfunn sitter bankene på meget omfattende opplysninger om sine kunder, bl.a. ved elektroniske spor i betalingsformidlingen. Det er av avgjørende betydning for tillitsforholdet til bankene at kundene er trygge på at slike opplysninger forblir i bankene, og bare unntaksvis og hvor meget sterke hensyn taler for det kan gis videre til f. eks. offentlige myndigheter.

En står altså overfor tunge argumenter, som trekker hver sin vei.

Sparebankforeningen vil etter en totalvurdering gi en betinget støtte til departementets forslag. Den ene betingelsen er at opplysningsplikten begrenses til kontroll av løpende ytelser, d.v.s. for å avdekke trygdemisbruk, og bare der hvor trygdeetaten har en konkret grunn til å foreta slike undersøkelser. Det vil være et for stort inngrep i personverninteressene om trygdeetaten får adgang til å innhente kontrolldata for et tilfeldig utvalg trygdemottakere. Det gjelder i enda større grad med hensyn til løpende kontroll av søknader - her må trygdeetaten utnytte andre kontrollmuligheter. Vi framholder spesielt at det vil være helt uakseptabelt av flere grunner om trygdeetaten skulle innføre som generell rutine at trygdesøkeres opplysninger skal kontrolleres mot innhentede opplysninger fra bank. Opplysningsplikten må altså være en unntaksregel. Dette er for så vidt i tråd med departementets egne

vurderinger på s. 4: «Bankene vil neppe særlig ofte bli pålagt å gi opplysninger, fordi andre kilder er mer nærliggende».

Den andre betingelsen for vår støtte er at trygdeetaten ikke får adgang til å innhente f. eks. fulle kontoutskrifter - de gir et meget inngående bilde av kundens forbruksmønster og bevegelser, og personvernmessig er det meget uheldig om slike opplysninger kan kreves fremlagt. Vi kan heller ikke se at trygdeetaten har behov for opplysninger på et slikt detaljeringsnivå. Vi antar at trygdeetaten primært har behov for opplysninger om saldo på innskudd og utlån, om krediteringer på brukskonti (for å avdekke annen inntekt), og visse former for debiteringer (f. eks. overførsler til utlandet).

Vi foreslår at regelen om bankers opplysningsplikt gis et eget punktum i § 21-4 første ledd, f. eks slik:

«Ved behandling av krav om ytelser eller kontroll av ytelser etter denne loven har trygdeetaten rett til å innhente nødvendige opplysninger fra behandlingspersonell og andre som yter tjenester for trygdens regning. Det samme gjelder i forhold til arbeidsgiver, offentlig myndighet og privat pensjonsordning. *Ved nødvendig kontroll av enkeltmottakere av ytelser etter denne loven har trygdeetaten rett til å innhente opplysninger fra finansinstitusjon for så vidt gjelder saldo på innskudd og lån, krediteringer på konto samt nærmere angitte enkelttransaksjoner.*»

3. Innføring av «aktiv opplysningsrett» for bankene

Departementet foreslår en tilføyelse til folketrygdloven § 21-4, slik at de som er pliktige til å gi opplysninger på trygdeetatens forespørsel (d.v.s. etter forslaget også banker), gis adgang til av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikt å informere trygdeetaten om mulig straffbar tilegnelse av trygdemidler.

Vi ser ingen grunn til å gå inn på noen vurdering av hvorvidt forslaget kan være hensiktsmessig overfor andre grupper enn bankene. For bankene er imidlertid forslaget helt unødvendig. Etter hvitvaskingsreglene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-17 har bankene undersøkelsesplikt, og aktiv underretningsplikt overfor ØKOKRIM, ved mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling (med unntak for mindre alvorlige straffbare handlinger med strafferamme seks måneders fengsel eller lavere). Trygdebedrageri er åpenbart en hvitvaskingsrelevant forbrytelse, jfr. straffeloven § 270 jfr. § 166. - Bankene har altså allerede en underretningsplikt overfor ØKOKRIM, og det får så være ØKOKRIMs oppgave å håndtere meldingen videre og i samråd med trygdeetaten.»

Den norske lægeforening har i hovedsak uttalt:

«Adgang til å gi opplysninger av eget tiltak

Det foreslås å lovfeste en adgang for personer og institusjoner til å gi opplysninger om mulig straffbar tilegnelse av trygdemidler. Legeforeningen er betenkt over en slik uthuling av taushetsplikten.

Det er et viktig hensyn bak den lovbestemte taushetsplikten at pasienten ikke skal unnlate å oppsøke medisinsk behandling f. eks. av frykt for at legen gir videre opplysninger som kan få strafferettslige konsekvenser. Av denne grunn er det som utgangspunkt ikke anledning for helsepersonell til å gi opplysninger til politiet selv om man har kunnskap om at pasienten har begått en straffbar handling. Legeforeningen kan ikke se at hensynet til en eventuelt raskere avdekking av trygdemisbruk er så sterkt at taushetsplikten skal settes til side begrundet i mulige straffbare handlinger fra pasienten på folketrygdens område. Selv om det også i dag er opplysningsplikt ved henvendelse fra trygdemyndighetenes side, er det etter Legeforeningens syn stor

prinsipiell forskjell på dette og avgivelse av opplysninger initiert av helsepersonellet selv.

Utvidelse av adgangen til å utelukke behandlingspersonell fra å praktisere for trygdens regning

Det foreslås en lovendring som skal utvide grunnlaget for tap av refusjonsrett til også å gjelde ustedelse av legererklæringer med misvisende opplysninger eller som kan misbrukes av pasienten. Legeforeningen vil gå imot dette forslaget.

For privatpraktiserende leger er rett til trygderefusjon et forhold av avgjørende betydning for virksomheten. Tap av refusjonsretten er svært alvorlig for den det gjelder. Rettssikkerhetshensyn tilsier derfor at det må oppstilles strenge vilkår for tap av refusjonsrett. Etter gjeldende lovgivning er det et vilkår for tap av refusjonsrett at legen har gjort seg skyldig i trygdemisbruk eller brutt med lovbestemte plikter. Tap av refusjonsrett er således knyttet direkte til pliktbrudd på legens side.

Det foreliggende lovforslag innebærer derfor noe prinsipielt nytt ved at legen risikerer rettighetstap hvor misbruket, eller faren for misbruk, ligger på pasientens side. Foreliggende lovforslag vil innebære at legen risikerer å tape refusjonsretten på grunn av forhold vedkommende ikke har kontroll over. Selv om det er legen som utferdiger erklæringene er tapsvilkåret knyttet til hva erklæringene inneholder av opplysninger og hva de kan brukes til. Det er pasienten som i stor grad vil styre dette. Pasienten kan gi legen villedende informasjon slik at erklæringen blir misvisende. Man kan også tenke seg at pasienten benytter legeerklæringen for et annet formål enn den er utferdiget for. I prinsippet kan da legen risikere rettighetstap selv om erklæringen er medisinsk korrekt. Lovforslaget vil også kunne innebære at legen vegrer seg for å gi legeerklæringer og at utstedelsen blir mer ressurskrevende ved at legen må gjøre omfattende undersøkelser for å verifisere opplysninger gitt av pasienten. Dette vil kunne føre til at samspillet mellom lege og pasient, som er basert på tillit og gjensidig kommunikasjon, vanskeliggjøres.

Etter helsepersonelloven § 15 stilles det strenge krav til utstedelse av legeerklæringer. Brudd på bestemmelsene kan få konsekvenser for legen i form av tilsynsreaksjoner. Bestemmelsen må sees i sammenheng med den generelle bestemmelsen om krav til forsvarlig virksomhet i helsepersonelloven § 4. I tillegg til dette inneholder Legeforeningens etiske regler kap IV bestemmelser om hvordan legeerklæringer skal utformes. Legeforeningens etiske regler håndheves av Legeforeningens Råd for legeetikk.

Etter Legeforeningens syn er legens lovmessige forpliktelser mht legerklæringer tydelig nok. Den største utfordringen ligger i en tilstrekkelig opplæring og bevisstgjøring. Muligheten for tap av refusjonsrett vil ikke være riktig virkemiddel her. Veiledning og eventuelt tilsynsreaksjoner fra tilsynsmyndighetenes side er etter Legeforeningens syn tilstrekkelig formelt grunnlag for å sikre en at bestemmelsene følges. I tillegg til dette kommer behandlingen av slike saker i Legeforeningens Råd for legeetikk og opplærings-, veilednings- og kvalitetssikringsarbeid fra Legeforeningens og trygdeetatens side.

...

Alternativer til foreliggende lovforslag - Legeforeningens syn

Trygdemisbruk, slik det omtales i de foreliggende lovforslag, gjelder både misbruk fra den trygdedes og legens side. Når det gjelder legers trygdemisbruk vil Legeforeningen innledningsvis understreke at legers misbruk av trygdemidler til egen vinnings hensikt selvsagt ikke

kan aksepteres. At det bør settes en stopper for de få legene som begår slike handlinger innebærer ikke det samme som at man har behov for ytterligere kontroll- og sanksjonsmuligheter fra myndighetenes side. Slike bestemmelser står i fare for å ramme også dem som ikke har gjort seg skyldig i forsettelig eller uaktsomt misbruk. Både når det gjelder utstedelse av erklæringer og takstbruk er det mange gråsoner og skjønnsmessige vurderingstema. Folketrygdens system, herunder takstsystemet, er komplisert.»

2.3 Forslag om endringer i folketrygdlovens bestemmelser om innhenting av opplysninger og uttalelser - folketrygdloven §§ 21-3, 21-4 og 21-6

2.3.1 Innledning

Trygdeetatens muligheter til å avgjøre om en person har rett til en ytelse og dermed mulighetene til avsløre misbruk av trygdeytelser avhenger blant annet av hvor enkelt etaten kan skaffe seg nødvendig informasjon/opplysninger. Bestemmelser om opplysningsplikt er i dag å finne i folketrygdloven §§ 21-3, 21-4 og 21-6.

For å bedre oversikten over regelverket og gjøre det lettere for trygdeetaten å skaffe seg opplysninger, foreslår Sosialdepartementet

- a) at bestemmelsene om informasjonsplikt for den som krever eller mottar en ytelse samles i folketrygdloven § 21-3, og at bestemmelsene om informasjonsplikt for andre samles i § 21-4,
- b) at personer og institusjoner som kan pålegges informasjonsplikt etter folketrygdloven § 21-4, skal kunne gi trygdeetaten informasjon om mistanke om uberettiget tilegnelse av trygdemidler av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikten, og
- c) at folketrygdloven § 21-4 om opplysningsplikt også skal gjøres gjeldende for banker.

2.3.2 Samling av bestemmelsene om informasjonsplikt

2.3.2.1 Innledning

Departementet foreslår at bestemmelsene om informasjonsplikt gjøres lettere tilgjengelig ved at de samles i folketrygdloven §§ 21-3 og 21-4. I dag har også folketrygdloven § 21-6 slike bestemmelser.

2.3.2.2 Gjeldende rett

Folketrygdloven § 21-3 regulerer opplysningsplikten for den som krever en ytelse. Etter bestemmelsen har vedkommende plikt til å levere de erklæringer og attester som er nødvendige for at trygdeetaten skal kunne vurdere om han eller hun har rett til ytelsen. Dessuten kan trygdeetaten kreve at vedkommende lar seg undersøke av lege eller annen sakkyndig.

Etter folketrygdloven § 21-6 tredje ledd gjelder bestemmelsene i § 21-3 også for den som mottar en ytelse. Den som mottar en ytelse, har etter § 21-6 andre ledd plikt til å melde fra om endringer som kan ha konsekvenser for rett til ytelsen eller ytelsens størrelse.

Trygdeetaten kan etter § 21-4 kreve at behandlingspersonell, arbeidsgivere, offentlige myndigheter, forsikringsselskaper og private pensjonsordninger gir opplysninger trygden trenger for å avgjøre krav om ytelser. Etter folketrygdloven § 21-6 tredje ledd har de nevnte personer og institusjoner den samme informasjonsplikten etter at en ytelse er innvilget. Når det er gitt pålegg, gis informasjon uten hinder av taushetsplikt.

2.3.2.3 Departementets vurdering

Etter departementets oppfatning vil bestemmelsene om informasjonsplikt bli lettere tilgjengelig om medlemmets egen opplysningsplikt og trygdeetatens rett til å kreve opplysninger fra andre enn medlemmet, reguleres uttømmende i henholdsvis folketrygdloven § 21-3 og § 21-4. De to bestemmelsene vil da regulere informasjonsplikt både ved krav om en ytelse og informasjonsplikt etter at en ytelse er innvilget.

I dag er informasjonsplikt etter at en ytelse er innvilget hjemlet i folketrygdloven § 21-6 andre, tredje og fjerde ledd. Paragrafens utforming gir i utgangspunktet ingen indikasjon om at den også inneholder bestemmelser om informasjonsplikt. Det synes derfor hensiktsmessig at disse bestemmelsene oppheves samtidig som innholdet innarbeides i folketrygdloven §§ 21-3 og 21-4. Dette vil gjøre det enklere å få full oversikt over informasjonsplikten.

Departementet foreslår etter dette at bestemmelsene om informasjonsplikt samles i folketrygdloven §§ 21-3 og 21-4.

Departementets forslag innebærer at det vil gå klart fram av §§ 21-3 og 21-4 at informasjonsplikten er den samme etter at en ytelse er innvilget som når det blir krevd en ytelse. De uklarheter som måtte eksistere i dag blir da borte.

De forslåtte endringene er først og fremst et spørsmål om hva som er en hensiktsmessig redigering av loven. Endringene har ingen materiell betydning. Etter departementets mening vil imidlertid en samling av bestemmelsene i to paragrafer innebære en informasjonsmessig gevinst.

Det vises til lovforslaget §§ 21-3, 21-4 og 21-6.

2.3.3 Adgang til å informere trygdeetaten av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikt

2.3.3.1 Innledning

Departementet foreslår at de personer og institusjoner som etter folketrygdloven § 21-4 kan pålegges å gi trygdeetaten nødvendige opplysninger, også av eget tiltak skal kunne informere trygdeetaten om mistanke om uberettiget tilegnelse av trygdemidler uten hinder av taushetsplikt. Det skal være frivillig å gi slik informasjon av eget tiltak, dvs. at det ikke dreier seg om en slik forpliktelse som når trygden pålegger å gi opplysninger i enkelttilfeller. Etter mønster av finansieringsvirksomhetsloven § 2-17 sjuende ledd foreslås det at personer og institusjoner som gir informasjon etter bestemmelsen ikke skal kunne trekkes til ansvar.

2.3.3.2 Gjeldende rett

Etter gjeldende bestemmelser kan trygdeetaten bare få tilgang til taushetsbelagte opplysninger etter pålegg, som må ha sin grunn i behandlingen av en konkret sak, se folketrygdloven § 21-4.

2.3.3.3 Departementets vurdering

I høringsbrevet foreslår departementet at de personer som kan pålegges å gi trygdeetaten informasjon, også skal kunne informere av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikt. Dette vil kunne bidra til at trygdemisbruk blir lettere å oppdage og motvirke.

Trygdemisbruk vil da kunne oppdages på et tidlig tidspunkt slik at omfanget blir redusert. I dag må en regne med at trygdemisbruk blir avslørt for sent eller ikke overhode fordi personer eller institusjoner som kjenner til misbruk eller forhold som kan tyde på at det foregår misbruk, ikke kan gi opplysninger før det foreligger et pålegg fra trygdeetaten om dette.

Det vil kunne hevdes at en slik bestemmelse legger opp til et uheldig «angiveri». Siden ingen pålegges plikt til å informere, og hensikten er å hindre lovbrudd, finner departementet likevel at en slik lovendring bør foretas. Taushetsplikten vil ellers kunne virke som en beskyttelse av kriminelle overfor trygdeetaten.

Som det går fram av punkt 2.2 er *Datatilsynet*, *Den norske lægeforening* og *Sparebankforeningen* negative til forslaget, mens *Finansnæringens Hovedorganisasjon* etter en helhetsvurdering ikke vil motsette seg forslaget. Motargumentene er knyttet til taushetsplikt og at kriteriene er uklare og vanskelig å håndtere i praksis. Legeforeningen påpeker at leger har begrenset opplysningsplikt også overfor politiet.

I denne sammenheng vil departementet bemerke at informasjon er nødvendig for å bekjempe trygdemisbruk enten misbruket kan straffes eller ikke. Trygdeetaten er nødvendigvis sentral i dette arbeidet. Det er all grunn til å tro at trygdemisbruk i utgangspunktet må avsløres av trygdeetaten selv. Politiet vil sjelden bli kontaktet før misbruket enten er avslørt eller sannsynlig. Forholdene må derfor legges til rette slik at det blir enklere for trygdeetaten å kontrollere og avsløre slike forhold.

Til legeforeningens uttalelse bemerkes at denne lovendringen ikke tar spesielt sikte på leger. Trygdeetatens arbeid er avhengig av informasjon fra leger og etaten mottar derfor rutinemessig sensitiv informasjon fra leger i forbindelse med saksbehandlingen. Mange trygdeytelser er basert på slik informasjon som leger kan tenkes å gi i medhold av den foreslåtte bestemmelsen. Etter departementets mening innebærer ikke bestemmelsen noen vesentlig endring for legene.

Departementet understreker at trygdeetaten er pålagt en streng taushetsplikt og er vant til å håndtere sensitive opplysninger. Det er således ingen grunn til tro at opplysningene kommer i urette hender.

Departementet er i og for seg enig i at mange som får en rett til å informerte trygdeetaten ikke har spesielle forutsetninger for å vurdere om det foreligger mulig straffbar tilegnelse av trygdemidler. Det foreslås derfor i stedet at opplysningsretten knyttes til mistanke om uberettiget tilegnelse av trygdemidler. Dette kriteriet vil være lettere å håndtere og er dessuten mer formåls-

tjenlig for trygdeetaten. Departementet vil derfor understreke at ingen pålegges å gi informasjon, og ingen sanksjoner knyttes til det å unnlate å gi informasjon.

Etter dette foreslår departementet at de personer som kan pålegges å gi trygdeetaten informasjon, også skal kunne informere av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikt.

Etter mønster av finansieringsvirksomhetsloven § 2-17 sjuende ledd foreslås det at personer og institusjoner som gir informasjon etter bestemmelsen ikke skal kunne trekkes til ansvar.

Det vises til lovforslaget § 21-4 nytt fjerde ledd.

2.3.4 Innføring av informasjonsplikt for banker

2.3.4.1 Innledning

Departementet foreslår å endre folketrygdloven § 21-4 slik at også banker skal kunne pålegges å gi trygdeetaten nødvendige opplysninger i forbindelse med behandlingen av konkrete saker.

2.3.4.2 Gjeldende rett

Etter gjeldende regelverk har trygdeetaten ikke krav på å få taushetsbelagte opplysninger fra banker.

2.3.4.3 Departementets vurdering

Departementet kan ikke se at tungtveiende hensyn taler mot å gi trygdeetaten rett til å pålegge banker samme informasjonsplikt som for forsikringsselskaper etc.

Den foreslåtte endringen vil ikke innføre noen generell opplysningsplikt. Trygdeetaten kan bare kreve nødvendig informasjon, dvs. informasjon som kan bidra til å avklare om en person har rett til en ytelse fra folketrygden, inkludert om ytelsen skal graderes/reduceres. Bestemmelsen er dessuten begrenset til informasjon om bestemte navngitte personer som enten krever eller mottar ytelser fra folketrygden.

Hensikten med lovendringen er først og fremst å gjøre det lettere for trygdeetaten å skaffe seg informasjon om inntekter og transaksjoner som indikerer at vedkommende ikke har rett til en trygdeytelse eller bare har krav på en mindre ytelse. For å få informasjon må trygdeetaten opplyse om hvem forespørselen gjelder og hvilke opplysninger en ønsker. Det er ikke forutsetningen at trygdeetaten skal kunne kreve en fullstendig kontoutskrift slik at vedkommendes hele forbruksmønster blir avslørt. Trygdeetaten er særlig interessert i informasjon om lønnsinntekter, regelmessige kontantinnskudd og overføring av større beløp til utlandet.

Bankene vil neppe særlig ofte bli pålagt å gi opplysninger, fordi andre kilder som regel er mer nærliggende. For øvrig vil trygdeetaten behandle mottatte opplysninger med nødvendig diskresjon. Ansatte i trygdeetaten har taushetsplikt etter folketrygdloven § 21-9.

Som det går fram av de refererte høringsuttalelsene under punkt 2.2 er *Datatilsynet* imot at det innføres samme informasjonsplikt for banker som for

forsikringsselskap, arbeidsgivere, offentlige myndigheter og private pensjonsordninger. De to finansorganisasjonene er imidlertid ikke uenig i en slik regel, men ønsker klare begrensninger som f.eks. at banker bare skal pålegges opplysningsplikt for løpende ytelser.

Departementet vil understreke at ansatte i trygdeetaten har taushetsplikt, og er vant til å håndtere vel så sensitive opplysninger som det er snakk om her. Dessuten må en ikke se bort fra at trygdeetaten i mange saker har behov for å kunne pålegge banker å gi informasjon slik at ytelser gis med riktig beløp til de som fyller vilkårene. Slik informasjon er det behov for både når en person krever en ytelse og ved senere kontroller.

Etter departementets oppfatning er tilstrekkelig informasjon nødvendig for en effektiv bekjempelse av trygdemisbruk. Trygdeetaten må nødvendigvis stå sentralt i dette arbeidet fordi det er denne etaten som kjenner regelverket og lettest kan avsløre slikt misbruk. Politiet har ikke de samme mulighetene og vil nesten alltid være avhengig av informasjon fra trygdeetaten. En effektiv bekjempelse av trygdemisbruk avhenger derfor av trygdeetatens muligheter til å avsløre slikt misbruk så tidlig som mulig.

I denne sammenheng gjøres det oppmerksom på arbeidsmarkedsetaten kan kreve opplysninger fra *enhver* ved vurdering av dagpenger under arbeidsløshet og attføringspenger som også er folketrygdytelser, se sysselsettingloven § 37. Det kunne derfor være et relevant alternativ å innføre en tilsvarende informasjonsplikt for de øvrige folketrygdytelsene. Departementet vil imidlertid ikke foreslå en så vidtrekkende endring nå, men vil understreke behovet for den bestemmelsen som er foreslått.

På denne bakgrunn vil departementet forslå at banker pålegges samme informasjonsplikt som de øvrige som er nevnte i folketrygdloven § 21-4.

Det vises til lovforslaget § 21-4 første ledd.

2.3.4.4 *Ikraftttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser*

Det foreslås at endringene trer i kraft straks. Endringene antas ikke å ha administrative konsekvenser av betydning. Departementet antar at endringene vil kunne føre til innsparinger ved redusert trygdemisbruk.

2.4 Utvidelse av adgangen til å utelukke behandlingspersonell fra å praktisere for trygdens regning - folketrygdloven § 25-6, jf. § 25-7

2.4.1 Innledning

Departementet foreslår å utvide adgangen til å utelukke behandlingspersonell fra å praktisere for trygdens regning. Dessuten foreslås det at myndigheten til å treffe beslutning i den enkelte sak overføres fra departementet til Rikstrygdeverket.

2.4.2 Gjeldende rett og bakgrunn for endringsforslag

Folketrygdloven § 25-6 har følgende ordlyd:

«Dersom en person som gir behandling eller yter tjenester som faller inn under denne loven, gjør seg skyldig i misbruk overfor trygden eller ikke oppfyller lovbestemte plikter, kan departementet bestemme at det ikke skal ytes godtgjørelse for behandling eller tjenester som vedkommende utfører. I slike tilfeller plikter trygden heller ikke å yte stønad på grunnlag av erklæring fra vedkommende.»

Bestemmelsen tar sikte på å ramme misbruk. Den benyttes når folketrygden er påført tap ved forsettlig eller uaktsom feilbruk av takster, og når det er krevd godtgjørelse (refusjon) for noe som ikke er utført. Dessuten kan bestemmelsen benyttes når behandlere unnlater å oppfylle lovbestemte plikter, så som plikt til å gi opplysninger og plikt til å delta i samarbeidsmøter.

Fordi § 25-6 ikke inneholder noen tidsbegrensning, er det i utgangspunktet mulig å utelukke en behandler for lang tid eller for all framtid. Vanligvis gjelder imidlertid utelukkelsen noen få år.

Konsekvensen av at en behandler utelukkes fra praksis for trygdens regning er at folketrygden ikke dekker «sin» del av behandlingsutgiftene. Behandleren får da enten lavere honorar per behandling eller pasienten må betale mer. Vanligvis blir da inntektsmulighetene betydelig redusert, slik at behandleren kan bli tvunget til å finne seg annet inntektsgivende arbeid.

Også § 25-7 første punktum tar sikte på å ramme misbruk. Etter bestemmelsen kan Rikstrygdeverket bestemme at trygden i opptil ett år ikke skal gi ytelser på grunnlag av erklæringer fra en lege som har en uforsvarlig eller regelstridig praksis ved utstedelse av legeerklæringer. En slik sanksjon vil i mange tilfeller ha liten betydning for legen og vil være lite hensiktsmessig i alvorlige tilfelle.

Rikstrygdeverket foreslår at det innføres like sanksjonsbestemmelser for alle misbrukstilfellene ved at folketrygdloven § 25-7 første ledd innarbeides i § 25-6, som gis følgende ordlyd:

«Dersom en person som gir behandling eller yter tjenester som faller inn under denne loven, har en uforsvarlig eller regelstridig praksis i forhold til trygden, eller gir opplysninger som vedkommende bør forstå kan føre til misbruk av trygdeytelser, kan Rikstrygdeverket bestemme at det ikke skal ytes godtgjørelse for behandling eller tjenester som vedkommende utfører. I slike tilfeller plikter trygden heller ikke å yte stønad på grunnlag av erklæring fra vedkommende.»

Forslaget innebærer en betydelig omformulering av gjeldende bestemmelser, blant annet med sikte på at innholdet i folketrygdloven § 25-7 første punktum klart skal omfattes av § 25-6. I tillegg blir det foreslått at myndigheten til å beslutte utelukkelse skal overføres fra departementet til Rikstrygdeverket. Folketrygdloven § 25-7 vil da være begrenset til de forholdsvis milde reaksjoner overfor leger som ikke gir trygden nødvendige opplysninger innen rimelig tid.

Den viktigste konsekvensen av de foreslåtte endringene er at det kan reageres atskillig strengere overfor leger som har en uforsvarlig eller regelstridig praksis ved utstedelse av legeerklæringer. Det er vesentlig mer alvorlig for legen å bli utelukket fra praksis for trygdens regning enn at det ikke gis ytelser på grunnlag av erklæringer fra ham. Det foreslås dessuten at bestemmelsen får en mer generell form slik at den omfatter andre profesjoner enn leger, så som fysioterapeuter og psykologer m.fl.

Begrunnelsen for å overføre avgjørelsesmyndigheten etter folketrygdloven § 25-6 til Rikstrygdeverket, er at Rikstrygdeverket også i dag i realiteten avgjør sakene. Det vanlige er Rikstrygdeverket sender sakene til departementet som så etter en tid delegerer avgjørelsesmyndigheten i den enkelte saken til Rikstrygdeverket.

2.4.3 Departementets vurdering

Departementet er enig i intensjonene bak Rikstrygdeverkets forslag.

Etter departementets mening bør forhold som direkte tar sikte på urettmessig tilegnelse av trygdens midler (misbruk), og forhold som kan føre til misbruk, samles i samme bestemmelse med de samme sanksjonsmuligheter. Det er nokså åpenbart at en uforsvarlig eller regelstridig praksis ved utstedelse av legeerklæringer kan føre til misbruk av trygdeytelser. Det har vist seg at dette har vært hensikten i en del tilfeller der både lege og pasient har skaffet seg økonomiske fordeler. I slike tilfeller er det ingen grunn til en mildere reaksjon enn i de tilfellene da behandlingspersonell skaffer seg fordeler ved feilaktig takstbruk eller ved å kreve betaling for noe som ikke er utført. I alle tilfeller er hensikten å urettmessig skaffe seg økonomiske fordeler på folketrygdens bekostning.

I enkelte tilfeller vil årsaken til den uforsvarlige eller regelstridige praksisen ved utstedelse av legeerklæringer mer være skjodesløshet og rot enn ønske om å skaffe seg økonomiske fordeler. I utgangspunktet bør slike tilfelle vurderes mildere, men en må også i disse tilfellene legge vekt på at trygden blir eller kan bli påført tap. De grovere tilfellene med gjentatte og hyppige uregelmessigheter må anses som like alvorlige som uforsvarlig takstbruk mv. Utgangspunktet må være at legen har plikt å drive en forsvarlig praksis slik at trygden ikke påføres tap. I enkelte tilfeller kan det dessuten være vanskelig å bevise at det bak uregelmessighetene ligger et bevisst ønske om berikelse. Etter departementets mening bør derfor sanksjonsmulighetene være de samme.

Den norske lægeforening er bekymret for at leger risikerer rettighetstap på grunn av pasienters opptreden. **D e p a r t e m e n t e t** kan ikke se at bestemmelsen åpner for at en pasient uten hjelp av legen skal kunne misbruke opplysninger og erklæringer som legen gir trygdeetaten. Det er imidlertid klart at pasienten kan gi legen misvisende informasjon som bringes videre. Bestemmelsen tar i prinsippet ikke sikte på slike tilfeller, men stadige gjentakelser kan nok føre til reaksjoner.

Den aktuelle utvidelsen tar først og fremst sikte på leger, men det foreslås at den også skal gjelde for annet behandlingspersonell. Det forekommer at psykologer, fysioterapeuter og andre behandlere avgir erklæringer som kan utløse ytelser fra folketrygden. Også denne gruppen bør derfor kunne utelukkes fra praksis for trygdens regning når de har en uforsvarlig eller regelstridig praksis ved utstedelse av erklæringer.

Departementet foreslår etter dette å utvide adgangen til å utelukke behandlingspersonell fra å praktisere for trygdens regning.

Etter departementets oppfatning bør folketrygdloven § 25-6 gis en ordlyd som avviker mindre fra gjeldene bestemmelse enn Rikstrygdeverkets forslag.

Departementet er enig i at myndigheten til å fatte vedtak om utelukkelse fra praksis for trygdens regning bør overføres til Rikstrygdeverket og foreslår dette. Som nevnt er det også i dag Rikstrygdeverket som i realiteten avgjør den enkelte sak etter delegasjon fra departementet.

Det vises til lovforslaget §§ 25-6 og 25-7.

2.4.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det foreslås at endringen trer i kraft straks. Endringen antas ikke å ha administrative konsekvenser av betydning. Departementet antar at endringen vil kunne føre til innsparinger på sikt.

Del II Andre endringer i folketrygdloven m.fl.

3 Flytting av bestemmelsen om stønad til ortopediske hjelpemidler m.m. fra folketrygdloven kapittel 5 til folketrygdloven kapittel 10

Folketrygdloven kapittel 5 gjelder stønad ved helsetjenester. Etter lovens § 5-15 kan det ytes stønad til dekning av utgifter til anskaffelse, vedlikehold og fornyelse av nødvendige og hensiktsmessige ortopediske hjelpemidler, brystproteser, ansiktsdefektproteser, øyepoteser og parykker.

Departementet mener at det er mest naturlig å plassere bestemmelsen om stønad til ortopediske hjelpemidler m.m. i lovens kapittel 10, som gjelder ytelser under medisinsk rehabilitering. Dette kapitlet har bl.a. bestemmelser om stønad til bedring av funksjonsevnen i arbeidslivet og i dagliglivet. Hovedformålet med bestemmelsen om stønad til ortopediske hjelpemidler m.m. er å bedre den generelle funksjonsevnen. Bestemmelsen om stønad til ortopediske hjelpemidler m.m. foreslås derfor flyttet fra kapittel 5 til kapittel 10.

Etter folketrygdloven § 10-3 første ledd er det et vilkår for rett til ytelser etter kapittel 10 at medlemmet oppholder seg i Norge, men det kan gjøres visse unntak fra denne bestemmelsen, jf. andre, tredje og fjerde ledd. Lovens kapittel 5 gir imidlertid større adgang til å gi stønad i utlandet enn kapittel 10 om medisinsk rehabilitering. Det foreslås derfor at § 10-3 fjerde ledd suppleres for å unngå en materiell endring på dette punkt.

Det vises til § 5-15, § 10-3 og § 10-7 første ledd ny bokstav i) i lovforslaget.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft straks. Forslaget vil ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

4 Endrete lovhenvisninger i folketrygdloven, kontantstøtteleven og barnetrygdloven - innfordring av tilbakebetalingskrav

4.1 Innledning

Departementet foreslår at krav om tilbakebetaling av for meget utbetalt stønad etter folketrygdloven §§ 8-22 og 22-15, kontantstøtteleven § 11 tredje ledd og barnetrygdloven § 13 tredje ledd skal innkreves etter reglene i bidragsinnkrevingssloven i stedet for etter reglene i skattebetalingsloven.

4.2 Bakgrunn. Gjeldende rett

Folketrygdloven § 8-22 åpner for at sykepengesom arbeidsgiver skulle ha betalt til arbeidstakeren i arbeidsgiverperioden, i stedet skal utbetales av trygden. Trygden kan kreve beløpet tilbake fra arbeidsgiveren etter bestemmelsene for innkreving av skatt i skattebetalingsloven. Folketrygdloven § 22-15 har tilsvarende henvisning for tilbakekreving av feilaktig utbetalte trygdeytelser, i tillegg til mulighet for trekk i framtidige trygdeytelser. Kontantstøtteleven § 11 tredje ledd har tilsvarende lovhenvisning for tilbakekreving av feilaktig utbetalt kontantstøtte. Gjeldende barnetrygdlov henviser til tilbakekrevingssbestemmelsene i folketrygdloven, slik at innføring skal skje etter reglene i skattebetalingsloven også her. Den nye barnetrygdloven (lov 8. mars 2002 nr. 4) § 13 tredje ledd har tilsvarende egne bestemmelser om tilbakekreving, inkludert henvisningen til skattebetalingsloven når det skal tilbakekreves feilutbetalt barnetrygd.

Skattebetalingsloven § 32 nr. 1 slår fast skatt mv. er tvangsgrunnlag for utlegg. Dette får virkning også for trygdens tilbakekrevingssvedtak. F. eks. har folketrygdloven ingen egne bestemmelser om tvangsgrunnlag.

4.3 Departementets vurdering og forslag

Feilutbetalte folketrygdytelse, barnetrygd og kontantstøtte inndrives av trygdekontorene etter skattebetalingsslovens innkrevingssregler. Trygdeetatens innkrevingssentral (TI) har som eneste oppgave å innkreve underholdsbidrag etter bidragsinnkrevingsslovens bestemmelser, og det har lenge vært aktuelt å overføre tilbakekrevingssakene fra trygdekontorene til TI, som har opparbeidet seg god innkrevingsskompetanse.

Selv om det vil ta noe tid før TI får tildelt disse innkrevingssoppgavene, er det likevel hensiktsmessig å legge forholdene til rette for en overføring. Bidragsinnkrevingssloven bør bli det primære innkrevingssverktøyet for alle trygdens innkrevingssoppgaver. Selv om fullmaktene i skattebetalingsloven og bidragsinnkrevingssloven er ganske like, vil man oppnå en mer enhetlig innkrevingsspolitikk. Departementet foreslår derfor at henvisningen til skattebe-

talingslovens innkrevingsbestemmelser i folketrygdloven § 8-22 andre ledd og § 22-15 tredje ledd erstattes med en henvisning til bidragsinnkrevingsloven.

I samråd med Barne- og familiedepartementet foreslås også tilsvarende endringer i den nye barnetrygdloven § 13 tredje ledd og kontantstøtteleven § 11 tredje ledd. Gjeldende barnetrygdlov viser som nevnt til reglene i folketrygdloven § 22-15, slik at endringen i folketrygdloven vil få virkning uten videre. Endringen vil ikke gi økte fullmakter eller nye innkrevingsmetoder for trygdekontorene i forhold til i dag.

I motsetning til skattebetalingsloven § 32 nr. 1, mangler bidragsinnkrevingsloven en egen bestemmelse om at krav som innkreves etter loven er tvangsgrunnlag for utlegg. For å sikre at aktuelle kravene skal kunne innkreves på den samme enkle måte som i dag, foreslår departementet at folketrygdloven § 8-22 andre ledd, § 22-15 tredje ledd, kontantstøtteleven § 11 tredje ledd og den nye barnetrygdloven § 13 tredje ledd suppleres med en bestemmelse om at vedtak om tilbakekreving etter bestemmelsene er tvangsgrunnlag for utlegg.

Det vises til lovforslaget.

4.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringene i folketrygdloven og kontantstøtteleven forslås å tre i kraft straks. Den nye barnetrygdloven vil tre i kraft 1. januar 2003. Det samme bør gjelde endringene som foreslås her.

Endringene antas ikke å ha nevneverdige økonomiske konsekvenser. Det ventes imidlertid en viss administrativ lettelse ved at trygdeetaten kan forholde seg til *en* lov på innkrevingsområdet.

5 Presisering av reglene for pleiepenger ved omsorg for alvorlig sykt barn - folketrygdloven § 9-11

Departementet foreslår å presisere at det i særskilte tilfeller kan ytes pleiepenger til begge foreldrene samtidig ved pleie av alvorlig sykt barn i hjemmet.

Ved lov av 13. desember 1985 nr. 91 (Ot.prp. nr. 12 for 1985-86) ble det i tidligere folketrygdlov § 3-23 innført rett til sykepenge for foreldre til barn som hadde livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade. Retten var begrenset til tidsrom da foreldrene måtte oppholde seg ved helseinstitusjon mens barnet var innlagt og til tidsrom med pleie av barnet i hjemmet i terminalfasen eller i andre kritiske perioder. Dersom det ble ansett nødvendig under hensyn til den belastende situasjonen, kunne begge foreldrene ta ut sykepenge samtidig etter denne bestemmelsen - også ved pleie i hjemmet. I 1992 ble sykepengeperioden forlenget fra ett til tre år, med en dekningsgrad på 65% etter det første året.

Bestemmelsen ble videreført i § 9-11 som pleiepenger i gjeldende folketrygdlov.

I Ot.prp. nr. 26 (1997-98) ble det foreslått en utvidelse av foreldrenes omsorgspengerettigheter når barnet ble innlagt på sykehus ved mindre alvorlig sykdom ved at ordningen skulle gjelde også etter utskriving fra sykehuset ved pleie av barnet i hjemmet. Som en følge av dette ble det også vedtatt å utvide retten til pleiepenger ved pleie i hjemmet etter § 9-11. Kravet om at pleiepenger ved pleie i hjemmet bare kunne gis i terminalfasen eller i andre kritiske perioder bortfalt, og det ble stillet krav om at medlemmet må være hjemme fordi barnet trenger kontinuerlig tilsyn og pleie fra en av foreldrene.

Selv om pleiepenger ved pleie i hjemmet etter § 9-11 ikke lenger er begrenset til terminalfasen eller andre kritiske perioder, er stønadsretten begrenset til den perioden hvor sykdommen eller skaden er livstruende eller svært alvorlig. Utgangspunktet er at det bare ytes pleiepenger til en av foreldrene ved pleie i hjemmet, slik det også var før lovendringen. Etter departementets oppfatning bør det likevel kunne ytes pleiepenger til begge foreldrene i tilsvarende tilfeller som etter tidligere § 3-23. Ordlyden i § 9-11 er imidlertid noe uklar på dette punkt, og departementet har fått tilbakemeldinger på at bestemmelsen ofte tolkes slik at kravet til kontinuerlig tilsyn og pleie i hjemmet fra *en av foreldrene* innebærer at det aldri kan gis pleiepenger til begge foreldrene samtidig.

Departementet foreslår å presisere at begge foreldrene i visse tilfeller kan få pleiepenger samtidig etter § 9-11 ved pleie av alvorlig sykt barn i hjemmet. Som nevnt ovenfor gjelder dette kun i unntakstilfeller, når det anses nødvendig under hensyn til den belastende situasjonen. Dette vil som oftest være i tilfeller hvor det ikke er mulig for en av foreldrene å ivareta pleiebehovet alene, fordi det er nødvendig med døgkontinuerlig pleie og overvåking.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 9-11 første ledd andre punktum.

Departementet foreslår at lovendringen trer i kraft straks. Endringen er en presisering av gjeldende rett, og har derfor ingen økonomiske eller administrative konsekvenser.

6 Justering av folketrygdloven § 19-6 tredje ledd

Ved lov av 21. desember 2001 nr. 118 økte grensen for arbeidsinntekt (fribe- løp) som alderspensjonister mellom 67 og 70 år kan ha uten at pensjonen avkortes fra en til to ganger folketrygdens grunnbeløp, se folketrygdloven § 19-6 tredje ledd første punktum. Endringen trådte i kraft 1. januar 2002. For- slaget ble lagt frem i Ot.prp nr. 4 (2001-2002), jf. Innst. O. nr. 14 (2001-2002).

Bestemmelsens andre punktum regulerer hvor mye alderspensjonen skal avkortes på grunn av inntekt over det fastsatte fribeløpet. Ved en feiltagelse ble bestemmelsens andre punktum ikke endret tilsvarende som i første punk- tum

Departementet foreslår derfor å rette lovteksten i folketrygdloven § 19-6 tredje ledd andre punktum, slik at bestemmelsen blir i samsvar med første punktum.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 19-6.

Departementet foreslår at endringen trer i kraft straks, og viser til at dette er en oppretting. Endringen har derfor ikke økonomiske eller administrative konsekvenser.

7 Refusjon av utgifter ved sykebehandling - lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner § 3 og lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner § 4

7.1 Innledning

Departementet foreslår en lovhjemmel i krigspensjoneringslovene av 1946 som gir departementet adgang til å gi forskrifter om refusjon av utgifter ved sykebehandling.

7.2 Bakgrunn. Gjeldende rett

Hovedlovene om krigspensjonering er av 13. desember 1946 - en for militærpersoner (militærloven) og en for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner (sivilloven).

Militærloven omfatter militærpersoner som har fått mén som følge av skade eller sykdom som de er påført under tjenestegjøring under krigen 1939-45. Sivilloven omfatter personer som under krigen var norske statsborgere og som ikke kommer inn under militærloven. Sivilloven gjelder personer som ble påført skade ved krigsulykke i Norge, på norske skip eller i fiendtlig politisk fangenskap.

I henhold til militærloven § 3 og sivilloven § 4 ytes fri sykebehandling under krigsbetinget sykdom. Med sykebehandling forstås bl.a. nødvendig legehjelp (herunder tannbehandling), medisiner og innleggelse i sykehus.

Retten til fri sykebehandling faller bort i den grad tilsvarende ytelser gis etter annen lovgivning eller fra fremmed stat, jf. militærloven § 18a sjette ledd og sivilloven § 24 sjette ledd.

Militærloven (§ 23) og sivilloven (§ 31) har dessuten bestemmelser som tilsier at retten til ytelser faller bort hvis krigspensjonisten tar bopæl i utlandet, men Rikstrygdeverket kan gjøre unntak fra disse bestemmelsene når det finnes rimelig. Det er vanlig praksis at det gjøres unntak fra disse bestemmelsene med tilsvarende dekning som her i landet.

Det har etter hvert utviklet seg praksis på hva «fri sykebehandling» i krigspensjoneringen innebærer, både ved sykebehandling her i landet og i utlandet. Denne praksisen er komplisert. Spesielt gjelder dette dekning av utgifter ved innleggelse i private sykehus i utlandet.

Ved opphold i sykehus utenfor EØS-området, gis det full dekning ved innleggelse i offentlige sykehus, og dekning begrenset til Stortingets satser jf. folketrygdloven § 5-24 ved innleggelse i private sykehus. Ved sykehusopphold innenfor EØS-området gis det fri sykehusbehandling under forutsetning av at det offentlige helsetilbudet benyttes. Ved opphold i private sykehus i EØS-

land (unntatt Hellas og Italia), ytes godtgjørelse begrenset til honorartakstene i folketrygden - på samme måte som ved behandling i private klinikker i Norge.

Ved konsultasjon hos leger uten avtale om driftstilskudd her i landet bestemte departementet i 1987 at det skal ytes godtgjørelse i henhold til honorartakstene i folketrygdloven. Det ble gitt adgang til å gjøre unntak i forbindelse med øyeblikkelig legehjelp.

Når det gjelder refusjon av utgifter til tannbehandling, har det også utviklet seg en praksis de siste årene. For privatpraktiserende tannleger ble det fra 1996 innført fri prisfastsettelse for tannlegetjenester i Norge, og den veiledende tariff for tannbehandling ble opphevet. Samtidig fastsatte departementet nye takster for den offentlige tannhelsetjenesten. Disse ble også gjort gjeldende ved refusjon for tannbehandling i utlandet. De offentlige takstene anses som full refusjon i henhold til krigspensjoneringslovene. Dette gjelder i utgangspunktet også ved refusjon for tannbehandling i utlandet.

7.3 Departementets vurdering og forslag

Til begrepet «fri sykebehandling» i krigspensjoneringen har det utviklet seg en praksis som er lite oversiktlig. Dette gjelder for sykebehandling her i landet, men i enda større grad gjelder det for sykebehandling i utlandet. Rikstrygdeverket har opplyst at nærmere 15 prosent av krigsinvalidene er bosatt utenfor Norge. Behovet for sykebehandling i utlandet vil trolig være økende.

Departementet anser det som lite hensiktsmessig med en uttømmende regulering av praksis når det gjelder «fri sykebehandling» i loven. Det foreslås en lovhjemmel som gir departementet adgang til å utarbeide forskrifter om refusjon av utgifter ved sykebehandling i tråd med gjeldende praksis på området. En tar således sikte på å opprettholde gjeldende rett.

Det vises til lovforslagene, militærloven § 3 nr. 1 nytt annet ledd og sivilloven § 4 nytt annet ledd.

7.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det foreslås at endringene trer i kraft straks. Endringene har ikke økonomiske konsekvenser og gir ingen vesentlig administrativ merbelastning for trygdeetaten.

*Del III Endringer i lov om pensjonsordning for
sykepleiere*

8 Lovtekniske justeringer og presiseringer i lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere

8.1 Innledning

Offentlig godkjente sykepleiere ansatt i privat, fylkeskommunal eller statlig virksomhet omfattet av lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. og lov 15. juni 2001 nr. 93 om helseforetak m.m., skal være medlemmer i pensjonsordningen for sykepleiere. Det samme gjelder offentlig godkjente sykepleiere ansatt i stilling knyttet til helsetjeneste i henhold til lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene. Pensjonsordningen gir ytelser etter bestemmelser som i hovedsak svarer til reglene for Statens Pensjonskasse.

Pensjonsordningen for sykepleiere administreres av Kommunal Landspensjonskasse, og ledes av et styre på tre medlemmer. Ett medlem representerer sykepleierne og ett arbeidsgiverne. Disse styremedlemmene skal representere de interesser som deres organisasjoner har i pensjonsordningen.

Forslagene er basert på tilråding fra styret for pensjonsordningen.

8.2 Lovteknisk justering i § 1 som følge av fastlegeordningen

Lov om pensjonsordning for sykepleiere § 1 omhandler hvem som skal være medlemmer i pensjonsordningen. I andre ledd bokstav c fremgår det at ansatte ved allmennpraktiserende lege med avtale om driftstilskudd fra kommune omfattes av pensjonsordningen.

Fastlegeordningen ble vedtatt som landsdekkende ordning av Stortinget i 1997 og 2000 og innført 1. juni 2001. En fastlege er en allmennpraktiserende lege som har inngått avtale med kommunen om å delta i fastlegeordningen. Ved innføringen av fastlegeordningen opphørte dagens ordning med kommunale avtaler om driftstilskudd.

Departementet foreslår derfor å endre ordlyden i § 1 andre ledd bokstav c slik at «avtale med driftstilskudd fra kommunen» erstattes med «med fastlegeavtale».

Formålet er å oppdatere lovteksten, slik at den er i samsvar med dagens organisering av helsetjenesten i kommunene.

Det vises til lovforslaget, lov om pensjonsordning for sykepleiere § 1.

8.3 Presisering i lovens § 3

Lov om pensjonsordning for sykepleiere § 3 gjelder unntak fra medlemskap i pensjonsordningen, og første ledd bokstav b lyder som følger:

Unntatt fra medlemskap er:

b. Sykepleier som er i deltidsarbeid og oppebærer mindre enn halvdelen av den for stillingen fastsatte lønn eller har en arbeidstid på mindre enn 14 timer i uken.

Bestemmelsen ble endret ved lov av 8. juni 1979 nr. 54, og ble ikke kommentert i forarbeidene. Bakgrunnen for endringen var at sykepleiere skulle opptas etter de regler som gjaldt for kommunale arbeidstakere.

Ut fra ordlyden kunne det være naturlig å holde en sykepleier med 40 % stilling utenfor ordningen selv om arbeidstiden er på over 14 timer per uke. Dette har imidlertid ikke vært meningen, bestemmelsen har heller aldri blitt praktisert slik. Pensjonsordningens styre har foreslått at ordet «eller» erstattes med «og», slik at lovens ordlyd blir i overensstemmelse med gjeldende praksis.

Styret i pensjonsordningen for sykepleiere viser også til at en sykepleier som oppebærer mindre enn halvdelen av den for stillingen fastsatte lønn og har en arbeidstid på mindre enn 14 timer i uken er deltidsarbeidende. Presiseringen om at vedkommende skal være i deltidsarbeid er derfor overflødig.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å endre ordlyden slik at «eller» erstattes med «og». Videre foreslås det å fjerne «er i deltidsarbeid» da denne presiseringen er overflødig.

Departementet presiserer at lovendringen er i samsvar med gjeldende praksis og innebærer følgelig ingen utvidelse av personkretsen i ordningen.

Det vises til lovforslaget, lov om pensjonsordning for sykepleiere § 3.

8.4 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at endringene trer i kraft straks. Endringene har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser.

*Del IV Merknader til de enkelte paragrafene i
lovforslaget*

9 Merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget

9.1 Endringer i folketrygdloven

Til innholdsfortegnelsen i kapittel 5

Sjuende strekpunkt tas ut som følge av at § 5-15 om stønad til ortopediske hjelpemidler m.m. oppheves. Se punkt 3.

Til § 5-15

Bestemmelsen om ortopediske hjelpemidler *oppheves*, se merknadene til § 10-7 første ledd ny bokstav i og proposisjonen punkt 3.

Til § 8-22 andre ledd

Bestemmelsen gjelder tilbakekreving av sykepengesom trygden har lagt ut på arbeidsgivers vegne. Dagens henvisning til inndrivingsreglene i skattebetalingsloven foreslås erstattet med en henvisning til bidragsinnkrevingsloven. I tillegg suppleres bestemmelsen med et *nytt andre punktum* om at vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.

Det vises til punkt 4.

Til § 9-11

Bestemmelsen gjelder pleiepenger ved omsorg for alvorlig sykt barn. Endringen i *første ledd andre punktum* innebærer en presisering av at det ved pleie av barnet i hjemmet i visse tilfeller kan gis pleiepenger til begge foreldrene samtidig. Utgangspunktet er imidlertid at pleiepenger ved pleie i hjemmet bare gis til en av foreldrene. Det er kun i tilfeller der det er helt nødvendig med begge foreldrenes tilstedeværelse og pleie at det kan gis pleiepenger til begge, for eksempel når det kreves døgnkontinuerlig pleie og overvåking. Se punkt 5.

Til § 10-3 fjerde ledd

Etter folketrygdloven § 10-3 første ledd er det et vilkår for rett til ytelser etter kapittel 10 at medlemmet oppholder seg i Norge, men det kan gjøres visse unntak fra denne bestemmelsen, jf. andre, tredje og fjerde ledd. Lovens kapittel 5 gir imidlertid større adgang til å gi stønad i utlandet enn kapittel 10 om medisinsk rehabilitering. *Fjerde ledd* er derfor endret for å unngå en materiell endring. Se punkt 3.

Til § 10-7 første ledd ny bokstav i)

Bestemmelsen om stønad til ortopediske hjelpemidler m.m. står i dag i folketrygdloven § 5-15. Bestemmelsen passer etter departementets vurdering bedre sammen med de øvrige ytelser som gjelder medisinsk rehabilitering, og

foreslås derfor flyttet til lovens kapittel 10 som *ny bokstav i*) i § 10-7 første ledd. Se punkt 3.

Til § 19-6

Bestemmelsen gjelder avkorting av alderspensjon mot arbeidsinntekt før fylte 70 år. Ved lov av 21. desember 2001 nr. 118 ble tredje ledd første punktum endret slik at grensen for arbeidsinntekt (fribeløp) som alderspensjonister mellom 67 og 70 år kan ha uten at pensjonen avkortes ble hevet fra en til to ganger folketrygdens grunnbeløp. Ved en feiltagelse ble tredje ledd andre punktum ikke endret tilsvarende. Ordet «grunnbeløpet» i *tredje ledd andre punktum* endres til «to ganger grunnbeløpet». Se punkt 6.

Til § 21-3

Bestemmelsen gjelder opplysningsplikt for en person som krever en ytelse fra folketrygden.

Det tas inn et *nytt andre punktum* med det samme innhold som i gjeldende § 21-6 andre ledd, som oppheves.

Nytt andre ledd har samme innhold som gjeldende § 21-6 tredje ledd første punktum, men er noe omformulert. Dessuten er det presisert at trygdeetaten kan kreve opplysninger som bare har betydning for ytelsens størrelse

Nytt tredje ledd svarer til gjeldende § 21-3 andre punktum som fastslår at trygdeetaten kan kreve at den som krever en ytelse, lar seg undersøke av lege eller annen sakkyndig. Det presiseres imidlertid at bestemmelsen også gjelder den som mottar en ytelse. Det siste følger i dag av § 21-6 tredje ledd siste punktum.

Det vises til punkt 2.3.2.

Til § 21-4

Bestemmelsen gjelder opplysningsplikt for behandlingspersonell mv., arbeidsgiver, offentlig myndighet, forsikringsselskap og privat tjenestepensjonsordning.

Første ledd som fastslår at § 21-4 gjelder ved krav om ytelse, avgjør hvilke personer og institusjoner som har opplysningsplikt. Det foreslås at § 21-4 også skal gjelde ved kontroll av løpende ytelser. Det siste følger i dag av § 21-6 tredje ledd siste punktum. Dessuten foreslås det at også banker skal kunne pålegges opplysningsplikt.

Det tas inn et *nytt tredje ledd* med det samme innhold som i gjeldende § 21-6 fjerde ledd som oppheves.

I *tredje ledd som blir nytt fjerde ledd* tas det inn et nytt andre punktum som gir de som har informasjonsplikt, adgang, men ikke plikt til å informere trygdeetaten ved mistanke om uberettiget tilegnelse av trygdemidler uten hinder av taushetsplikt. Det tas også inn en bestemmelse om at de som gir informasjon med hjemmel i bestemmelsen, ikke kan trekkes til ansvar.

Gjeldende *fjerde og femte ledd* blir *nye femte og sjette ledd*.

Det vises til punktene 2.3.2, 2.3.3 og 2.3.4.

Til § 21-6

Bestemmelsen som gjelder endrede forhold, har i *andre, tredje og fjerde ledd* bestemmelser om informasjonsplikt etter at en ytelse er innvilget. Disse leddene blir overflødige når innholdet innarbeides i §§ 21-3 og 21-4 og foreslås opphevet. Det vises til merknadene til §§ 21-3 og 21-4.

Til 22-15 tredje ledd

Bestemmelsen gjelder tilbakekreving av feilutbetalte ytelser etter folketrygdloven. Dagens henvisning til inndrivingsreglene i skattebetalingsloven foreslås erstattet med en henvisning til bidragsinnkrevingsloven. I tillegg suppleres bestemmelsen med et *nytt andre punktum* om at vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg. Det vises til punkt 4.

Til § 25-6

Bestemmelsen som gjelder tap av retten til å praktisere for trygdens regning, er endret slik at den også omfatter § 25-7 første punktum. I dag er den sistnevnte bestemmelsen begrenset til sanksjoner overfor leger som har en uforsvarlig eller regelstridig praksis ved utstedelse av legeerklæringer. Rikstrygdeverket kan bestemme at trygden i opptil ett år ikke skal gi ytelser på grunnlag av erklæringer fra vedkommende. § 25-6 er gjort mer generell slik at den ikke omfatter bare leger, men alle som behandler eller yter tjenester for trygdens regning. Lovendringen innebærer at de aktuelle personer kan utelukkes fra praksis for trygdens regning, når vedkommende gir trygden misvisende opplysninger eller erklæringer som kan føre til misbruk av trygdeytelser. Det er således ikke nødvendig at det er avslørt slikt misbruk. Det vises til punkt 2.4.

Til § 25-7

Etter bestemmelsens *første punktum* kan Rikstrygdeverket bestemme det i opptil ett år ikke skal gis ytelser på grunnlag av erklæringer fra en lege som har en uforsvarlig eller regelstridig praksis ved utstedelse av legeerklæringer. Denne bestemmelsen tas ut fordi det skal sanksjoneres etter § 25-6. *Andre punktum* er omformulert, men er innholdsmessig uendret. Det vises til merknadene til § 25-6 og punkt 2.4.

9.2 Endringer i krigspensjoneringslovene

Til militærloven 3 nr. 1 nytt annet ledd og sivilloven § 4 nytt annet ledd

Bestemmelsene inneholder forskriftshjemler. Det er en forutsetning at de nye forskriftene skal svare til gjeldende praksis. En tar således sikte på å opprettholde gjeldende rett. Se punkt 7.

9.3 Endringer i sykepleierpensjonsloven

Til § 1

Bestemmelsen omhandler hvem som skal være medlemmer i pensjonsordningen for sykepleiere. I *andre ledd bokstav c* fremgår det at ansatte hos allmennpraktiserende lege med avtale om driftstilskudd fra kommune omfattes av pensjonsordningen.

Endringen er en klargjøring som følge av fastlegeordningen og innebærer at *med avtale om driftstilskudd fra kommunen* erstattes med *med fastlegeavtalen*. Se punkt 8.2.

Til § 3

Bestemmelsen omhandler hvem som skal være unntatt fra medlemskap i pensjonsordningen for sykepleiere. Endringen i *første ledd bokstav b* innebærer en språklig rettelse ved at ordet *eller* rettes til *og*. I tillegg opphører/fjernes ordene *er i deltidsarbeid* da disse er overflødige. Se punkt 8.3.

9.4 Endringer i kontantstøtteleven

Til 11 tredje ledd

Bestemmelsen gjelder tilbakekreving av feilutbetalt kontantstøtte. Dagens henvisning til inndrivingsreglene i skattebetalingsloven foreslås erstattet med en henvisning til bidragsinnkrevingsloven. I tillegg suppleres bestemmelsen med et *nytt andre punktum* om at vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg. Det vises til punkt 4.

9.5 Endringer i barnetrygdloven

Til § 13 tredje ledd

Bestemmelsen gjelder tilbakekreving av feilutbetalt barnetrygd. Dagens henvisning til inndrivingsreglene i skattebetalingsloven foreslås erstattet med en henvisning til bidragsinnkrevingsloven. I tillegg suppleres bestemmelsen med et *nytt andre punktum* om at vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg. Det vises til punkt 4.

Sosialdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

Innholdsfortegnelse i kapittel 5 sjuende strekpunkt oppheves.
§ 5-15 oppheves.

§ 8-22 andre ledd skal lyde:

Beløpet, med renter, kan *innkreves* etter bestemmelsene i *bidragsinnkre-
vingsloven*. *Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.*

§ 9-11 første ledd andre punktum skal lyde:

Det er et vilkår at medlemmet av hensyn til barnet må oppholde seg i en helseinstitusjon mens barnet er innlagt, eller må være hjemme fordi barnet trenger kontinuerlig tilsyn og pleie fra *en eller begge* foreldrene.

§ 10-3 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Et medlem med rett til helsetjenester i utlandet etter § 5-24 får under opphold i utlandet dekket utgifter til høreapparat og *ortopediske hjelpemidler m.m. som nevnt i § 10-7 første ledd bokstav i.*

§ 10-7 første ledd skal lyde:

Et medlem som fyller vilkårene i § 10-5 eller 10-6, kan få stønad i form av utlån av, tilskott til eller lån til

- a) hjelpemidler, herunder skolehjelpemidler med unntak av læremidler,
- b) høreapparat,
- c) grunnmønster til søm av klær,
- d) førerhund,
- e) lese- og sekretærhjelp for blinde og svaksynte som er i arbeid, under arbeidstrening, eller under utdanning, eller som deltar i organisasjonsvirksomhet, eller politisk eller sosialt arbeid,
- f) tolkehjelp for hørselshemmede,
- g) tolke- og ledsagerhjelp for døvblinde,
- h) motorkjøretøy eller annet transportmiddel,
- i) *anskaffelse, vedlikehold og fornyelse av nødvendige og hensiktsmessige ortopediske hjelpemidler, brystproteser, ansiktsdefektproteser, øyepoteser og parykker.*

§ 19-6 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Pensjonen uten ektefelletillegg og barnetillegg reduseres med 40 prosent av inntekt over *to ganger* grunnbeløpet.

§ 21-3 skal lyde:

§ 21-3 Medlemmets opplysningsplikt

En person som krever en ytelse, plikter å gi de opplysninger og levere de erklæringer og attester som er nødvendige for at trygdeetaten skal kunne vurdere om vedkommende har rett til ytelsen. *Den som mottar en ytelse, plikter å underrette trygdekontoret om endringer i forhold som kan være avgjørende for om vedkommende fortsatt har rett til ytelsen eller for ytelsens størrelse.*

Trygdeetaten kan kreve at den som mottar en ytelse, gir de opplysninger og leverer de erklæringer og attester som er nødvendige for å kontrollere ytelsens størrelse eller om vedkommende fortsatt har rett til ytelsen.

Trygdeetaten kan kreve at *den som krever eller mottar en ytelse*, lar seg undersøke eller intervju av lege eller annen sakkyndig dersom trygdeetaten finner at det er nødvendig.

§ 21-4 første ledd skal lyde:

Ved behandling av krav om ytelser *eller kontroll av løpende ytelser* etter denne loven har trygdeetaten rett til å innhente nødvendige opplysninger fra behandlingspersonell og andre som yter tjenester for trygdens regning. Det samme gjelder i forhold til arbeidsgiver, offentlig myndighet, *bank*, forsikringsselskap og privat pensjonsordning. De som blir pålagt å gi opplysninger, plikter å gjøre dette uten godtgjørelse.

§ 21-4 nytt tredje ledd skal lyde:

Trygdens organer kan pålegge helseinstitusjoner, fengsler og boformer for hel-døgn omsorg og pleie å gi rutinemessige meldinger om innskriving og utskriving av klienter.

§ 21-4 nåværende tredje ledd blir fjerde ledd og skal lyde:

De som blir pålagt å gi opplysninger, erklæringer og uttalelser, plikter å gjøre dette uten ugrunnet opphold og uten hinder av taushetsplikt. *Personer og institusjoner som kan pålegges å gi opplysninger, kan av eget tiltak og uten hinder av taushetsplikten informere trygdeetaten ved mistanke om uberettiget tilegnelse av trygdemidler. En institusjon eller person som i god tro har gitt trygdeetaten opplysninger med hjemmel i andre punktum, kan ikke trekkes til ansvar.*

§ 21-4 nåværende fjerde og femte ledd blir femte og sjette ledd.

§ 21-6 andre, tredje og fjerde ledd oppheves.

§ 22-15 tredje ledd skal lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i framtidige trygdeytelser eller *innkreves* etter bestemmelsene i *bidrag-sinnkrevingsloven*. *Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.*

§ 25-6 skal lyde:

§ 25-6 Tap av retten til å praktisere for trygdens regning

Dersom en person som gir behandling eller yter tjenester som faller inn under denne loven, gjør seg skyldig i misbruk overfor *trygden*, ikke oppfyller lovbestemte plikter *eller gir trygden misvisende opplysninger eller erklæringer som kan føre til misbruk av trygdeytelser*, kan Rikstrygdeverket bestemme at det ikke skal ytes godtgjørelse for behandling eller tjenester som vedkommende utfører. I slike tilfeller plikter trygden heller ikke å yte stønad på grunnlag av erklæring fra vedkommende.

§ 25-7 skal lyde:

§ 25-7 Utelukkelse fra å utstede legeerklæringer

Dersom en lege *ikke innen rimelig tid gir trygden de opplysninger som er nødvendige for å avgjøre en sak* om sykepenges, medisinsk rehabilitering, attføring eller uførepensjon, kan Rikstrygdeverket bestemme at trygden i opptil ett år ikke skal gi slike ytelser på grunnlag av erklæringer fra *legen*.

II

I lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner skal § 3 nr. 1 nytt andre ledd lyde:

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om refusjon av utgifter ved sykebehandling etter denne lov.

III

I lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner skal § 4 nytt andre ledd lyde:

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om refusjon av utgifter ved sykebehandling etter denne lov.

IV

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 1 andre ledd bokstav c skal lyde:

–c) allmennpraktiserende lege *med fastlegeavtale*

§ 3 første ledd bokstav b skal lyde:

–b. Sykepleier *som oppbærer* mindre enn halvdelen av den for stillingen fastsatte lønn og har en arbeidstid på mindre enn 14 timer i uken.

V

I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteloven) skal § 11 tredje ledd lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i fremtidig kontantstøtte eller *innkreves* etter bestemmelsene i *bidragsinnkrevingsloven*. *Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.*

VI

I lov 8. mars 2002 nr. 4 om barnetrygd (barnetrygdloven) skal § 13 tredje ledd lyde:

Et beløp som blir krevd tilbake etter første ledd, kan enten dekkes ved trekk i fremtidig barnetrygd eller *innkreves* etter bestemmelsene i *bidragsinnkrevingsloven*. *Vedtak om tilbakekreving er tvangsgrunnlag for utlegg.*

VII

Endringene i barnetrygdloven § 13 trer i kraft 1. januar 2003. De øvrige endringene trer i kraft straks.
